

СТИЛЬ РОКОКО

Після бароко настав час стилю рококо. У першій половині XVIII ст. тривало вдосконалення придворних поглядів на моду. Законодавцями у моді, як і раніше, залишалися Париж і королівський двір. Однак естетичний ідеал змінився. Порівняно з перевантаженістю та помпезністю зачісок бароко з'явилися деяка легкість, витонченість, граціозність рококо, але залишилася характерна для бароко театральність. Жінки й чоловіки нагадували ляльок, що не мають вікової межі. Надзвичайно модними стали напудрені перуки. Стиль рококо відображав смаки аристократів. Модним, зокрема, було все, пов'язане з морською стихією. Це не випадково, бо термін «рококо» (rococo) походить від слова «раковина» (coquille). Завиті у візерунки пасма, хвилі, буклі порівнювали з обрисами мушлі, морськими хвилями; навіть використання пудри для зачісок нагадувало морську піну. З'явилися неймовірно складні зачіски, які виконували «куафери» — висококваліфіковані майстри.

За часів Марії-Антуанетти в Парижі було засновано Академію перукарського мистецтва. Тоді у моді переважала висока зачіска на каркасі (до 70-80 см заввишки), яку називали «куафюра». Таку зачіску прикрашали мереживом, пір'ям, перлами, стрічками й іншими аксесуарами. Своє мистецтво в оформленні зачісок виявляли справжні художники-перукарі (Легре, Леонар, Антуан, Даже та ін.) У Парижі куафер короля Людовика XV метр Легре створив Академію перукарського мистецтва, яка готувала спеціалістів-куаферів.

Рис. 3.11. Зачіска «мала пудрена»

Характеризуючи зачіски стилю рококо, слід зазначити, що на ранньому етапі його розвитку ще можна було іноді побачити зачіски типу «фонтанж». Вони дещо змінилися, стали зручнішими («фонтанж-комод»). Їх, як і раніше, прикрашали наколками з мережива.

На зміну «фонтанжам» з'явилися зовсім нові форми — компактні, з великою кількістю завитків, що нагадували мушлі в морських хвилях. Найчастіше волосся на потилиці зачісували гладенько догори в напрямку маківки. Зачіску посипали пудрою. Мабуть, саме тому її називали «мала пудрена» (рис. 3.11).

Як і в попередні часи, свою назву зачіска часто отримувала на честь жінки, яка її виграла й перша почала носити. Так, фаворитка короля графиня Коссель до зачіски «мала пудрена» додала два локони, що спускалися з потилиці на плечі й груди, і зачіску стали називати «мадам Коссель». Зачіска мала великий успіх і була відома у багатьох варіантах. Марія Лещинська додала до неї перо та брошку, і зачіску вже почали називати «мадам Лещинська», або «полонез».

Пізніше, в 30-ті роки XVIII ст., з'явився новий силует зачіски. Великі, Овальні, гладенькі, створені зі збитого волосся

Рис. 3.12. Зачіска з великими, овальними, гладенькими формами зі збитого волосся

форми зачісували догори (рис. 3.12). Ці зачіски горизонтально прикрашали стрічками або буклями. В деяких випадках на потилиці додатково кріпили постижі, квіти, випускали з потилиці на груди одне або два пасма. Великі форми зачісок створювали також за рахунок завивки волосся — «тапі». Крім квітів і постижів, подібні зачіски доповнювали стрічками, пір'ям, брошками, посипали пудрою. З метою збереження конструкції складних об'ємних зачісок використовували спеціальні помади для волосся, яєчний білок, тваринний жир.

У деяких жіночих зачісках стилю рококо волосся укладали у вигляді джгутів та кіс або у вигляді вінка, діадеми. Назви зачісок у цей час найрізноманітніші — від імен жінок до назв типу «сумна», «таємниця», «меланхолія» та III.

Наприкінці 70-х років стала популярною одна з багатьох зачісок Марії-Антуанетти. За силуетом вона нагадувала перевернуту трапецію, виконували її на каркасі, з боків додатково кріпили постижі у вигляді буклів. З потилиці наперед спускали два довгих локони. Зверху зачіску прикрашали пір'ям, намистом із перлів, брошкою, мереживом. Зачіска мала величезний успіх, тому з'явилося дуже багато її варіантів. Вони були різні за розмірами — від помірних до дуже великих (рис. 3.13. а, б).

Один із варіантів можна побачити на портреті герцогині де Бофор англійського художника Томаса Гейнсборо (рис. 3.13 в).

«Подвійна» зачіска того часу являла собою велику збиту кулю з волосся. Зверху її доповнювали дві-три страусові пір'їни та мереживо, а знизу асиметрично укладали горизонтальні локони: з правого боку — два, з лівого — один. Локони підв'язували стрічками.

Неймовірно вигадливими, декоративними були зачіски типу «фрегат» (рис. 3.14 й), їх робили з великою кількістю постижів створюючи форми, що нагадували бурхливі морські хвилі. Доповнювали такі зачіски моделями кораблів, фігурками людей, прапорцями, стрічками.

Виконували також зачіски, в які кріпили кошики з квітами, фруктами, овочами. Такі «куафюри» сягали до 80 см заввишки, зберігалися декілька днів, навіть тижнів. Зачіска робилася індивідуально і вимагала великої кількості шпильок, пудри, помади, тому намагалися зберегти її якнайдовше (рис. 3.14 б).

а

б

в

Рис. 3.13. Варіанти зачіски Марії-Антуанетти:

а — Жан Франсуа Жаніне. Портрет Марії Антуанетти (1777); б — Томас Гейнсборо. Портрет королеви Шарлотти Англійської; в — Томас Гейнсборо. Портрет герцогині де Бофор

Рис. 3.14. Зачіска типу «фрегат»:

а — зачіска з моделлю фрегата, доповнена стрічками, пір'ям, квітами;

б — пудрена зачіска з драпірованою стрічкою

Леонар придумав і механізм, який давав змогу зачісці ставати меншою, коли дама користувалася каретою. В застосуванні косметики змін у цей період майже не сталося.

Наприкінці XVIII ст. популярною стала зачіска принцеси Ламбаль. Її характерна риса — асиметрія. Волосся хвилясте зачісували від чола до маківки. З правого боку від маківки кріпили каркас із м'якого валика й начісували на нього волосся. Зверху на потилиці укладали три великих буклі, під ними — дрібні завитки, а знизу на потилиці залишали три пасма. Одне завивали штопороподібне, друге підгортало у вигляді петлі, третє робили коротшим і завивали легкою хвилею.

Рис. 3.15. Зачіска принцеси Ламбаль

Зверху зачіску прикрашали бантом і стрічками, доповнювали квітами, розміщеними асиметрично. Зачіска мала величезний успіх; було розроблено велику кількість її варіантів (рис. 3.15).

Більшість зачісок у період панування рококо виконувалися на перуках. Це вимагало великої кількості штучного волосся, шиньонів, різних доповнень. Наприкінці XVIII ст. замість білих пудрених перук, з'явилися каштанові, мідні, золотаві, руді.

Чоловічі зачіски стилю рококо порівняно з попереднім стилем стали менші за розміром (рис. 3.16), їх щільно покривали пудрою.

Як правило, перуки були без проділів, із невеликим збитим об'ємом над чолом, горизонтальними буклями на скронях і «хвостом» на потилиці. Маючи ті самі характерні риси, чоловічі зачіски все ж зустрічалися у великій кількості модифікацій.

Наприклад, зачіска «кйю» була популярною серед придворних. Вона мала характерні риси стилю, її доповнювали на потилиці чорним бантом (рис. 3.17). А вкладений до спеціальної сітки або мішечка «хвіст» мав нову назву — «а-ля гаманець».

Коли волосся на скронях спускали донизу, трохи закручуючи або залишаючи стирчати у боки, таку зачіску називали «крила голуба» (рис. 3.18). Деякі чоловіки носили зачіски з укладеними від скроні до скроні, через тім'я, правильними рядами буклів.

Залишок волосся гладенько зачісували на потилицю і спускали в «хвіст» на рівні шиї, де його перев'язували стрічкою в один-два етапи або підгортали у вигляді петлі. Ця зачіска мала назву «а-ля катоган» (рис. 3.19).

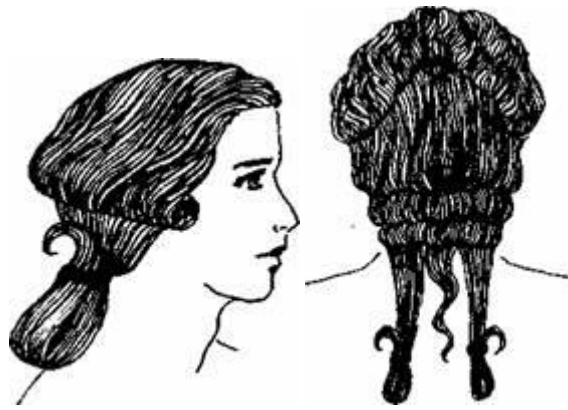

Рис. 3.19. Зачіска «а-ля катоган» Рис. 3.20. Перука «три молоточки»

Зачіски «свинячий хвіст», «хвіст щура», «хвіст миші» мали замість вільно спущеного волосся на потилиці тонку кіску, тонкий джгут або жорсткий «хвіст», які додатково перев'язували ремінцями чи вставляли всередину дрiт. Деякі чоловіки використовували спеціальні футляри. Часто кіски, джгути, «хвости» були знімними.

Особливо модною вважалася перука «три молоточки». Мабуть, це одна з небагатьох перук, що мали прямий проділ. Він поділяв волосся на два боки. Від проділу до скронь волосся завивали хвилясто, поступово переходячи на кучері на скронях. Потім у напрямку до потилиці й по всій середньопотиличній зоні горизонтальними рядами укладали буклі. Знизу на потилиці залишали три пасма; середнє пасмо, найкоротше, завивали штопороподібне, а з боків пасма підгортали у вигляді петель і зав'язували стрічками. Зачіска мала декілька варіантів, її спрощували, збиваючи об'єм на тім'ї, середню зону потилиці зачісували гладенько, знизу в два-три ряди укладали буклі або валики, а під ними кріпили постижні деталі (хвилясті та петлеподібні пасма). Перуку посипали пудрою (рис. 3.20).

Під кінець панування стилю рококо у чоловічій моді з'явилися зачіски з частково стриженем волоссям. Наприклад, при виконанні зачіски «їжак» підстригали скроні, чуб (його зачісували від обличчя), вся тім'яна зона та верхня частина потилиці. Знизу залишали подовжене волосся, яке по колу укладали у вигляді петель. До такої зачіски іноді кріпили «хвіст». Подібні зачіски робили не тільки на перуках, а й на своєму волоссі. Пудра в зачісці на той час вийшла з моди.